

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК МЫЙЗАМЫ**
**Кыргыз Республикасынын Жогорку Соту жана
жергиликтүү соттор жөнүндө**

**I БӨЛҮМ
ЖАЛПЫ ЖОБОЛОР**

1-берене. Кыргыз Республикасында сот адилеттигинин жүзөгө ашырылышы

1. Сот адилеттиги Кыргыз Республикасында сот тарабынан гана жүзөгө ашырылат.

2. Мыйзамда каралган учурларда жана тартипте, Кыргыз Республикасынын жарандары сот адилеттигин жүргүзүүгө катышууга укуктуу.

Сот адилеттигин жүзөгө ашырууга башка органдардын жана адамдардын укугу жок.

3. Соттор сот адилеттигин конституциялык, жарандык, жазыктык, административдик жана мыйзамдарда каралган сот өндүрүшүнүн башка формалары аркылуу талаш-тартыштарды чечүү жана алардын компетенцияларына кирген иштерди кароо аркылуу жүзөгө ашырат.

4. Сот адилеттиги Кыргыз Республикасынын атынан жүзөгө ашырылат жана адамдын укуктарын жана эркиндиктерин, ошондой эле жарандардын жана юридикалык жактардын мыйзамдуу кызыкчылыктарын коргоого, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын, мыйзамдарынын, башка ченемдик укуктук актыларынын жана Кыргыз Республикасы катышуучусу болуп саналган эл аралык келишимдердин аткарылышын камсыз кылууга багытталган.

2-берене. Сот адилеттигин жүзөгө ашыруу принциптери

1. Мыйзамда каралган учурларды кошпогондо, эч ким өзүнүн ишин Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен таандык кылынган соттук караштуулугу боюнча сотто кароо укугунан ажыратылышы мүмкүн эмес.

2. Мыйзам жана сот алдында бардыгы бирдей. Соттор мамлекеттик, социалдык, жыныстык, расалык белгиси, улуттук, тилдик же саясий таандыктыгы боюнча же алардын тегине, мүлктүк жана кызматтык абалына, турган жерине, туулган жерине, динге болгон мамилесине, ынанымдарына, коомдук бирикмелерге таандыктыгына карабастан, ошондой эле ага тете мыйзамда каралбаган башка негиздер боюнча кайсы-бир органдарга, жактарга, процесске катышуучу тараптарга артыкчылык бербейт.

3. Кыргыз Республикасынын соттору жана судьялары сот адилеттигин мыйзам чыгаруу жана аткаруу бийлигинин мамлекеттик органдарынан жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынан көз карандысыз жүргүзүшөт. Кыргыз Республикасында соттордун жана судьялардын көз карандысыздыгын жокко чыгарган же төмөндөткөн мыйзамдарды жана башка ченемдик укуктук актылар чыгарылбоого жана аракеттер (аракетсиздиктер) жүзөгө ашырылбоого тийиш.

4. Соттордо иштерди териштирүү ачык жүргүзүлөт. Иштерди жабык жыйналышта угууга мыйзамда белгиленген учурларда гана жол берилет.

5. Соттордо иштерди кароо бетме-бет жүргүзүлөт. Мыйзамда каралган учурларда гана иштерди соттордо сырттан териштирүүгө жол берилет.

6. Соттордо иштерди кароо тараптардын атаандашуучулугу жана тең укуктуулугу негизинде жүзөгө ашырылат.

7. Мыйзамдуу күчүнө кирген соттордун актылары, ошондой эле соттордун жана судьялардын мыйзамдуу тескемелери, талаптары, тапшырмалары, чакыруулары жана башка кайрылуулары бардык мамлекеттик бийлик органдары, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, мамлекеттик жана муниципалдык кызматчылар, коммерциялык эмес уюмдар, кызмат адамдары, жарандар, башка жеке жана юридикалык жактар үчүн милдеттүү болуп саналат жана Кыргыз Республикасынын бүткүл аймагында кынтыксыз аткарылууга жатат.

Аларды аткарбоо, ага тете сотко карата сыйлабастыктын башка көрүнүштөрү мыйзамда каралган жоопкерчиликке алып келет.

8. Эч ким конкреттүү соттук иш боюнча судьядан отчет талап кылууга укугу жок.

3-берене. Сот системасы жөнүндө Кыргыз Республикасынын мыйзамдары

1. Кыргыз Республикасынын сот системасы Кыргыз Республикасынын Конституциясы, ушул конституциялык Мыйзам жана башка мыйзамдар менен белгиленет.

2. Кыргыз Республикасында мыйзам менен адистештирилген соттор түзүлүшү мүмкүн.

3. Өзгөчө сотторду түзүүгө жол берилбейт.

4-берене. Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор

1. Кыргыз Республикасынын Жогорку соту (мындан ары – Жогорку сот) жана жергиликтүү соттор (райондук соттор, шаарлардагы райондук соттор, шаардык соттор, облустук соттор, Бишкек шаардык соту) жарандык, жазык, экономикалык, администрациялык, жана мыйзамда каралган башка иштер боюнча сот адилеттигин жүзөгө ашырган соттордун системасын түзөт.

2. Кыргыз Республикасынын сотторунун системасынын (мындан ары – соттор) биримдиги төмөнкүлөр менен камсыз кылынат:

1) Кыргыз Республикасынын Конституциясы жана мыйзамдары менен белгиленген сот адилеттигинин жалпы жана бирдей принциптери менен;

2) бардык соттор тарабынан мыйзамдарда белгиленген сот өндүрүшүнүн бирдиктүү эрежелерин сактоо менен;

3) бардык соттор тарабынан Кыргыз Республикасынын Конституциясын жана мыйзамдарын, эл аралык укуктун жалпы таанылган принциптерин жана ченемдерин, ошондой эле Кыргыз Республикасынын эл аралык келишимдерин бир түрдүү колдонуу менен,

4) мыйзамдуу күчүнө кирген сот актыларынын Кыргыз Республикасынын бүткүл аймагында аткарылышынын милдеттүүлүгү менен;

5) судьялардын статусунун бирдиктүүлүгүн мыйзамдык бекемдөө менен;

6) сотторду республикалык бюджеттен каржылоо менен.

5-берене. Ишти кароодо соттун курамы

1. Биринчи инстанциядагы сотто жарандык, жазык, экономикалык, администрациялык, ошондой эле башка иштер жана материалдар судья тарабынан жеке, ал эми мыйзамда каралган учурларда сот арачыларынын катышуусу менен коллегиялдуу каралат.

2. Облустук соттордун жана Бишкек шаардык сотунун соттук коллегияларында жарандык, жазык, экономикалык, администрациялык, ошондой эле башка иштерди жана материалдарды кароо үч судьянын курамында жүзөгө ашырылат.

2. Жогорку соттун соттук коллегияларында жарандык, жазык, экономикалык, администрациялык, ошондой эле башка иштерди жана материалдарды кароо үч судьянын курамында жүзөгө ашырылат.

6-берене. Сот өндүрүшү жүргүзүлгөн тили

1. Кыргыз Республикасынын сотторунда сот өндүрүшү мамлекеттик тилде же расмий тилде жүргүзүлөт.

2. Ишке катышкан, сот өндүрүшү жүргүзүлүп жаткан тилди билбеген адамдар иштин бардык материалдары менен таанышуу жана соттук аракеттерде котормочунун жардамынан пайдалануу менен катышуу жана сотто эне тилинде чыгып сүйлөө укугу менен камсыз кылынат.

7-берене. Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна суроо-талап

Эгерде кандай гана соттук инстанцияда болбосун ишти кароодо иштин чечилиши көз каранды болгон мыйзамдын же башка ченемдик укуктук

актынын конституциялуулугу тууралуу маселе келип чыкса, анда сот, судья Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна суроо-талап жөнөтөт.

8-берене. Сот бийлигинин символдору

1. Жогорку сот жана жергиликтүү соттор ээлеп турган имараттарда Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик Туусу илинет.

2. Жогорку соттун жана жергиликтүү соттордун жыйналыш залдарында Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик Туусу жана Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик Гербинин сүрөтү жайгаштырылат.

3. Жогорку Соттун жана жергиликтүү соттордун судьялары сот адилеттигин жүзөгө ашырууда формалык кийим (мантия) кийип отурушат.

Формалык кийимдин (мантиянын) сыпаттамасы, эскирүү жана эсептен чыгаруу мөөнөттөрү, судьяларга берүү тартиби Кыргыз Республикасынын Судьялар кеңеши (мындан ары – Судьялар кеңеши) менен макулдашуу боюнча Жогорку сотко караштуу Сот департаменти (мындан ары – Сот департаменти) тарабынан бекитилет.

9-берене. Соттордун мөөрү

Жогорку соттун жана жергиликтүү соттордун Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик гербинин сүрөтү түшүрүлгөн жана өзүнүн аталышы мамлекеттик жана расмий тилдерде жазылган мөөрү болот.

II БӨЛҮМ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУ

10-берене. Жогорку сот

1. Жогорку сот сот бийлигинин жогорку органы болуп саналат.

2. Жогорку сот мыйзамда аныкталган тартипте жарандык, жазык, экономикалык, администрациялык жана башка иштер боюнча сот процессинин катышуучуларынын кайрылуулары боюнча соттук актыларды кароону кайра жүргүзөт.

3. Жогорку сот Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 85-беренесинин 5-пунктуна ылайык ага таандык болгон өзүнүн карамагындагы маселелер боюнча мыйзам чыгаруу демилгеси укугун жүзөгө ашырат, ошондой эле анын карамагындагы маселелер боюнча мыйзамдарды өркүндөтүү боюнча сунуштарды иштеп чыгат.

11-берене. Жогорку соттун ишинин негизги принциптери

Жогорку сот коллегиялдуулуктун, ачыктыктын, мыйзамдуулуктун, көз карандысыздыктын негизинде иш алып барат жана Кыргыз Республикасынын Конституциясына жана мыйзамдарына гана баш иет.

12-берене. Жогорку соттун курамы жана түзүмү

1. Жогорку сот Жогорку соттун төрагасынан, төраганын 3 орун басарынан жана 31 судьядан турат.

2. Жогорку сот төмөнкү курамда аракеттенет:

1) Жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегия;

2) Жарандык жана экономикалык иштер боюнча соттук коллегия;

3) Административдик иштер боюнча соттук коллегия;

4) Жогорку соттун пленуму.

3. Жогорку соттун соттук коллегияларында тийиштүү иштерди кароо үчүн үч судьядан турган соттук курамдар түзүлөт.

13-берене. Жогорку соттун судьяларын шайлоо тартиби

1. 40тан жаш эмес, 70 жаштан улуу эмес, юридикалык жогорку билими бар жана юридикалык кесип боюнча он беш жылдан кем эмес, анын ичинде 5 жылдан кем эмес судьялык иш стажы бар Кыргыз Республикасынын жараны Жогорку соттун судьясы боло алат.

2. Жогорку соттун судьялары Кыргыз Республикасынын Сот адилеттиги иштери боюнча кеңештин (мындан ары – Сот адилеттиги иштери боюнча кеңеш) сунушуна негизденген Кыргыз Республикасынын Президентинин (мындан ары – Президент) сунушу боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин (мындан ары – Жогорку Кеңеш) депутаттарынын жалпы санынын жарымынан кем эмес көпчүлүгүнүн добушу менен шайланат.

3. Жогорку соттун судьялары жаш курагынын чегине жеткенге чейин шайланат.

14-берене. Жогорку соттун төрагасын, Жогорку соттун төрагасынын орун басарын дайындоо тартиби

1. Жогорку соттун судьяларынын арасынан Президент Судьялар кеңешинин сунушу боюнча Жогорку Кеңештин депутаттарынын жалпы санынын кеминде жарымынын макулдугу менен Жогорку соттун төрагасын 5 жылдык мөөнөткө дайындайт.

2. Жогорку соттун төрагасынын орун басарлары Президент тарабынан Жогорку соттун төрагасынын сунушу боюнча 5 жылдык мөөнөткө дайындалат.

15-берене. Жогорку соттун судьясын, Жогорку соттун төрагасын, Жогорку соттун төрагасынын орун басарын кызматынан убактылуу четтетүү, кызматтан бошотуу

Жогорку соттун судьясын, Жогорку соттун төрагасын, Жогорку соттун төрагасынын орун басарын кызматынан убактылуу четтетүүгө, кызматтан бошотууга Кыргыз Республикасынын Конституциясында жана судьялардын

статусу жөнүндө конституциялык мыйзамда белгиленген негизде жана тартипте гана жол берилет.

16-берене. Жогорку соттун компетенциясы

Жогорку сот:

- 1) өзүнүн ыйгарым укуктарынын чектеринде кассациялык инстанциянын соту катары иштерди карайт;
- 2) өзү кабыл алган сот актыларын жаңы же жаңыдан ачылган жагдайлар боюнча кайра карайт;
- 3) сот тажрыйбасын иликтейт жана жалпылайт, сот статистикасын талдайт жана сот иштерин кароодо келип чыккан маселелер боюнча Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын колдонуу боюнча көрсөтмөлөрдү берет;
- 4) ушул конституциялык Мыйзамда жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

17-берене. Жогорку сотунун Пленуму

1. Жогорку соттун Пленуму Жогорку соттун төрагасы, Жогорку соттун төрагасынын орун басарлары, Жогорку соттун судьялары курамында аракеттенет.

2. Пленумдун жыйналыштарына Кыргыз Республикасынын Башкы прокурору жана Кыргыз Республикасынын юстиция министри катышууга укуктуу.

3. Жогорку соттун төрагасынын чакыруусу боюнча Пленумдун жыйналышына жергиликтүү соттордун судьялары, Жогорку соттун алдындагы Илимий-консультациялык кеңештин мүчөлөрү жана укук коргоо органдарынын өкүлдөрү катыша алат.

18-берене. Жогорку соттун Пленумунун компетенциясы

Жогорку соттун Пленуму

1) сот тажрыйбасын жана сот статистикасын иликтөөнүн жана жалпылоонун материалдарын карайт жана сотторго Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын колдонуу маселелери боюнча жетектөөчү түшүндүрмөлөрдү берет; сотторго жетектөөчү түшүндүрмө берүү жөнүндө маселелерди талкуулоодо мыйзамдарды колдонуу боюнча соттук практика жөнүндө облустук соттордун, Бишкек шаардык сотунун төрагаларынын маалыматын угат;

2) Жогорку соттун төрагасынын сунушу боюнча Жогорку соттун судьяларынын ичинен соттук коллегиялардын жеке курамын жана Жогорку соттун Пленумунун катчысын бекитет;

3) Жогорку соттун төрагасынын сунушу боюнча Жогорку соттун жана анын аппаратынын иш планын бекитет;

4) Жогорку соттун төрагасынын сунушу боюнча Жогорку сотто жана жергиликтүү соттордо иш кагаздарын жүргүзүү боюнча нускаманы, Жогорку соттун аппараты жөнүндө жобону бекитет;

5) Жогорку соттун төрагасынын сунушу боюнча Жогорку соттун алдындагы Илимий-консультациялык кеңешти бекитет;

6) Жогорку соттун иши жөнүндө Жогорку соттун төрагасынын жана коллегиялардын иши жөнүндө Жогорку соттун төрагасынын орун басарлары – Жогорку соттун соттук коллегияларынын төрагаларынын маалыматын угат;

7) Жогорку соттун Пленумунун жетектөөчү түшүндүрмөлөрүнүн Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына, Жогорку соттун Пленумунун токтомдоруна дал келбестиги жөнүндө Жогорку соттун төрагасынын сунуштарын карайт;

8) Жогорку соттун ички ишинин маселелери боюнча Жогорку соттун Регламентин кабыл алат;

9) сотторду уюштуруунун жана ишинин башка маселелерин карайт;

10) ушул конституциялык Мыйзамда жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

19-берене. Жогорку соттун Пленумунун иштөө тартиби

1. Жогорку соттун Пленуму Жогорку соттун төрагасы тарабынан зарылчылыкка жараша, бирок жылына бир жолудан кем эмес чакырылат. Пленумдун чакырылган убактысы жана анын кароосуна коюлган маселелер жөнүндө Пленумдун мүчөлөрү, ошондой эле чакырылган адамдар жыйналышка чейин 10 күндөн кечиктирилбестен билдирилет.

2. Жогорку соттун Пленуму каралуучу маселелерди анын курамынын үчтөн экисиден кем эмеси бар болгон учурда чечүүгө ыйгарым укуктуу.

3. Жогорку соттун Пленуму токтомдорду жыйналышка катышкан Пленумдун мүчөлөрүнүн жалпы санынын көпчүлүк добушу менен ачык добуш берүү аркылуу кабыл алат;

4. Жетектөөчү түшүндүрмөлөрдү камтыган токтомдун долбоорун даярдоо үчүн Пленум, зарыл учурларда Жогорку соттун судьяларынын, жергиликтүү соттордун судьяларынын жана Жогорку соттун алдындагы Илимий-консультациялык кеңештин мүчөлөрүнүн ичинен редакциялык комиссияны түзөт;

5. Жогорку соттун Пленумунун токтомдоруна Жогорку соттун төрагасы жана Жогорку соттун Пленумунун катчысы кол коет;

6. Жогорку соттун Пленумунун катчысы Жогорку соттун судьясынын милдеттерин аткаруу менен катар:

1) Пленумдун жыйналыштарын даярдоо боюнча уюштуруу иштерин жүргүзөт;

2) Пленумдун жыйналышынын протоколун жүргүзүү жана өз убагында тариздөө боюнча ишти уюштурат;

3) Пленумдун чечимдерин жергиликтүү сотторго, укук коргоо органдарына жөнөтүүнү уюштурат.

20-берене. Жогорку соттун соттук коллегиялары

1. Жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиянын, жарандык жана экономикалык иштер боюнча соттук коллегиянын, административдик иштер боюнча соттук коллегиянын курамдары Жогорку соттун судьяларынын ичинен Жогорку соттун Пленуму тарабынан бекитилет.

2. Зарылчылык болгон учурда Жогорку соттун төрагасы өзүнүн тескемеси бир соттук коллегиянын судьяларын башка соттук коллегиянын курамындагы ишти кароого тартууга укуктуу.

21-берене. Жогорку соттун соттук коллегияларынын компетенциясы

Жогорку соттун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер соттук коллегиясы, жарандык жана экономикалык иштер соттук коллегиясы, административдик иштер боюнча соттук коллегиясы өздөрүнүн ыйгарым укуктарынын чектеринде:

1) иштерди кассациялык тартипте карайт, ошондой эле өздөрү кабыл алган соттук актыларды жаңы же жаңыдан ачылган жагдайлар боюнча кайра карайт;

2) сот тажрыйбасын иликтейт жана жалпылайт, сот статистикасын талдайт;

3) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

22-берене. Жогорку соттун токтомдору жана аныктамалары

1. Кассациялык тартипте каралган иштер боюнча Жогорку сот токтомдорду чыгарат, ал эми жаңы же жаңыдан ачылган жагдайлар боюнча аныктамаларды чыгарат, аларга төрагалык кылуучу жана Жогорку соттун тиешелүү соттук коллегиясынын соттук курамынын жыйналышына катышкан судьялар кол коюшат.

2. Тиешелүү Соттук коллегиянын соттук курамына кирген, ишти кароодо өзгөчө пикирде калган судья аны жазуу жүзүндө берүүгө укуктуу. Соттук жыйналышта судьянын өзгөчө пикири жарыяланбайт, бирок ишке тиркелет.

23-берене. Жогорку соттун жеке аныктамасы

1. Иш боюнча токтомду, аныктаманы кабыл алуу менен бирге Жогорку соттун тиешелүү Соттук коллегиясынын соттук курамы зарыл болгондо жеке

аныктама менен министрликтердин, мамлекеттик комитеттердин, административдик ведомстволордун жетекчилеринин, ошондой эле менчигинин түрүнө карабастан ишканалардын, мекемелердин жана уюмдардын, мамлекеттик бийлик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын башка кызмат адамдарынын көңүлүн сот ишин кароонун жүрүшүндө аныкталган мыйзам бузуу фактыларына, укук бузуу, кылмыш же жорук жасоого түрткү болгон себептерге жана шарттарга бурат.

2. Министрликтердин, мамлекеттик комитеттердин, административдик ведомстволордун жетекчилери, ошондой эле менчигинин түрүнө карабастан ишканалардын, мекемелердин жана уюмдардын, мамлекеттик бийлик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын башка кызмат адамдары бир айдын ичинде Жогорку соттун жеке аныктамасы боюнча алар тарабынан көрүлгөн чаралар жөнүндө Жогорку сотко билдирүүгө милдеттүү.

24-берене. Жогорку соттун токтомдорун жана аныктамаларын аткаруу

Сот иштери боюнча Жогорку соттун токтомдору жана аныктамалары акыркы болуп эсептелет жана даттанылууга жатпайт, алар кабыл алынган учурдан тартып дароо күчүнө кирет жана мыйзамда белгиленген тартипте аткарылат.

25-берене. Жогорку соттун төрагасы

Жогорку соттун төрагасы:

- 1) Жогорку соттун ишин уюштурат, Жогорку соттун аппаратынын ишине жалпы жетекчиликти жүзөгө ашырат;
- 2) сот тажрыйбасын иликтөө жана жалпылоо, сот статистикасын талдоо боюнча ишти уюштурат;
- 3) Жогорку соттун Пленумунун жетектөөчү түшүндүрмөлөрүнүн аткарылышын контролдоо боюнча ишти уюштурат жана Пленумдун кароосуна материалдарды киргизет;
- 4) Жогорку соттун Пленумун чакырат жана анын жыйналыштарында төрагалык кылат;
- 5) Жогорку соттун Пленумунун жетектөөчү түшүндүрмөлөрүнүн Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен мыйзамдарына, Жогорку соттун Пленумунун токтомдоруна дал келбестиги жөнүндө Жогорку соттун Пленумуна сунуш киргизет;
- 6) кандай гана иш каралбасын Жогорку соттун соттук коллегияларынын жыйналыштарында төрагалык кылууга укуктуу;
- 7) Жогорку соттун төрагасынын орун басарларынын ортосунда милдеттерди бөлүштүрөт;

8) соттук курамдарды түзүү жана судьялардын ортосунда иштерди жана соттук материалдарды бөлүштүрүү боюнча автоматташтырылган системанын иштешин камсыз кылат, ал эми автоматташтырылган система техникалык жактан оң эмес болгон учурда өз алдынча соттук курамдарды түзөт жана иштерди жана соттук материалдарды бөлүштүрөт;

9) зарыл болгон учурларда Жогорку соттун бир Соттук коллегиясынын судьяларын башка Соттук коллегиянын курамындагы иштерди кароого тартат;

10) Жогорку соттун жана жергиликтүү соттордун судьяларынын аракеттерине (аракетсиздигине) карата сунуштама менен Судьялар кеңешине кайрылат;

11) Жогорку соттун судьяларынын ичинен Жогорку соттун төргасынын орун басарынын кызмат ордуна дайындоо үчүн сунушту Президентке киргизет;

12) жергиликтүү соттордун судьяларынын ичинен жергиликтүү соттордун төрагаларын жана алардын орун басарларын дайындайт;

13) Кыргыз Республикасынын Конституциясында жана судьялардын статусу жөнүндө конституциялык мыйзамда каралган тартипте жергиликтүү соттордун төрагаларын жана алардын орун басарларын кызматтан бошотот;

14) судьялардын статусу жөнүндө конституциялык мыйзамда аныкталган тартипте жана учурларда жергиликтүү соттун судьясын которуу (ротациялоо) тууралуу сунушту Президентке киргизет;

15) Судьялар кеңешинин макулдугу менен Жогорку соттун аппаратынын жетекчисин, Сот департаментинин директорун жана Сот адилеттигинин жогорку мектебинин директорун кызматка дайындайт жана кызматтан бошотот;

16) белгиленген тартипте эл аралык байланыштарды жүзөгө ашырат, мамлекеттик, коомдук жана башка органдар, эл аралык уюмдар менен болгон мамилелерде Жогорку соттун өкүлү болот;

17) Жогорку соттун соттук коллегияларынын ишин координациялайт;

18) Жогорку соттун, жергиликтүү соттордун судьяларын, Жогорку соттун аппаратынын, жергиликтүү соттордун, Сот департаментинин аппараттарынын жана Сот адилеттигинин жогорку мектебинин кызматкерлерин ведомстволук жана мамлекеттик сыйлыктар менен сыйлоо жөнүндө сунуштарды Жогорку соттун Пленумунун кароосуна киргизет;

19) Жогорку соттун Пленумунун чечиминин негизинде Жогорку соттун, жергиликтүү соттордун судьяларын, Жогорку соттун аппаратынын, жергиликтүү соттордун, Сот департаментинин аппараттарынын жана Сот адилеттигинин жогорку мектебинин кызматкерлерин Кыргыз Республикасынын мамлекеттик сыйлыктары менен сыйлоо жөнүндө сунуштарды Кыргыз Республикасынын Президентинин кароосуна киргизет;

20) жарандарды кабыл алуу жана алардын сунуштарын, арыздарын жана даттанууларын кароо боюнча соттун ишин уюштурат;

21) Жогорку соттун жана жергиликтүү соттордун судьяларынын ишин уюштуруу маселелери боюнча буйруктарды жана тескемелерди чыгарат;

22) ушул конституциялык Мыйзамда жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

26-берене. Жогорку соттун төрагасынын орун басарлары

1. Жогорку соттун төрагасынын биринчи орун басары жана эки орун басары бар, алар кызмат орундары боюнча Жогорку соттун соттук коллегияларынын төрагалары болуп саналат.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун төрагасынын орун басарлары:

1) Жогорку соттун соттук коллегияларынын соттук жыйналыштарында төрагалык кылышат же ал үчүн соттун судьяларын дайындашат;

2) соттук курамдарды түзүү жана судьялардын ортосунда иштерди жана соттук материалдарды бөлүштүрүү боюнча автоматташтырылган системанын иштешин камсыз кылат, ал эми автоматташтырылган система техникалык жактан оң эмес болгон учурда, Жогорку соттун төрагасынын тапшырмасы боюнча соттук курамдарды түзөт жана иштерди жана соттук материалдарды бөлүштүрөт;

3) Жогорку соттун төрагасы жок учурда анын тапшырмасы боюнча Жогорку соттун төрагасынын укуктарын жана милдеттерин аткарат;

4) милдеттердин бөлүштүрүлүшүнө ылайык Жогорку соттун аппаратынын түзүмдүк бөлүмдөрүнүн ишин жетектейт;

5) Жогорку соттун Пленумуна алар жетектеген Жогорку соттун соттук коллегияларынын иши жөнүндө маалымат берет;

6) сот тажрыйбасын иликтөө жана жалпылоо, сот статистикасын талдоо боюнча Жогорку соттун соттук коллегиясынын тиешелүү ишин уюштурат;

7) жарандарды кабыл алышат жана алардын сунуштарын, арыздарын жана даттанууларын карайт;

8) ушул конституциялык Мыйзамда жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

27-берене. Жогорку соттун судьясы

Жогорку соттун судьясы:

1) Жогорку соттун соттук коллегияларынын соттук жыйналыштарына катышат;

2) автоматташтырылган бөлүштүрүү жолу менен келип түшкөн соттук иштерди жана материалдарды баяндайт, аларды кароонун натыйжалары боюнча алар боюнча сот актыларынын долбоорлорун даярдайт;

3) автоматташтырылган система техникалык жактан бузук болгон учурда Жогорку соттун төрагасынын же анын орун басарларынын тапшырмасы боюнча ага берилген сот иштерин жана материалдарды баяндайт, аларды кароонун натыйжалары боюнча алар боюнча сот актыларын долбоорлорун даярдайт;

4) Жогорку соттун төрагасы же Жогорку соттун төрагасынын орун басарынын – Жогорку соттун соттук коллегиясынын төрагасынын тапшырмасы боюнча Жогорку соттун тиешелүү соттук коллегиясынын соттук курамынын жыйналышында төрагалык кылат;

5) сот тажрыйбасын иликтейт жана жалпылайт;

6) жарандардын, башка жеке жана юридикалык жактардын арыздарын жана даттанууларын чечет;

7) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

28-берене. Жогорку сот тарабынан Кыргыз Республикасынын мамлекеттер аралык келишимдеринен жана макулдашууларынан келип чыккан маселелердин чечилиши

Жогорку сот Кыргыз Республикасынын мыйзамындарына ылайык күчүнө кирген мамлекеттер аралык келишимден келип чыккан маселелерди өзүнүн компетенциясынын чегинде чечет.

29-берене. Жогорку соттун басма сөз органы

Жогорку сот “Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Бюллетенин” чыгарат.

30-берене. Жогорку соттун жарандык-укуктук абалы

Жогорку сот юридикалык жактын укуктарына, анын ичинде өзүнө бекитилген мүлктү тескөө укугуна, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык Жогорку сотко баш ийген мамлекеттик бюджеттик мекемелердин жана башка уюмдардын уюштуруучусу катары иш алып баруу укугуна ээ.

31-берене. Жогорку соттун туруктуу жайгашкан орду

1. Жогорку соттун туруктуу жайгашкан орду – Кыргыз Республикасынын борбору Бишкек шаары болуп саналат.

2. Жогорку соттун соттук жыйналыштары туруктуу жайгашкан жеринде өткөрүлөт. Жогорку сот эгерде зарыл деп тапса, жыйналыштарды башка жерлерде дагы өткөрүшү мүмкүн.

3. Жогорку соттун жыйналыштарын туруктуу жайгашкан жерден тышкары жерлерде өткөрүү менен байланышкан анын чыгымдарын каржылоо Жогорку соттун ишин камсыз кылууга республикалык бюджетте каралган ассигнованиелердин эсебинен жүзөгө ашырылат.

III БӨЛҮМ

ЖЕРГИЛИКТҮҮ СОТТОР

32-берене. Жергиликтүү соттордун системасы

1. Жергиликтүү соттордун системасын төмөнкүлөр түзөт:
 - 1) биринчи инстанциядагы соттор: райондук соттор, административдик соттор, шаардагы райондук соттор, шаардык соттор;
 - 2) экинчи инстанциядагы соттор: облустук соттор, Бишкек шаардык соту.
2. Жергиликтүү сотторду түзүү, кайра түзүү жана жоюу, жергиликтүү соттордун судьяларынын санын өзгөртүү мыйзам менен гана жүзөгө ашырылат. Жергиликтүү сотторду жоюуда, алардын карамагына берилген сот адилеттигин жүзөгө ашыруу маселелери башка соттордун юрисдикциясына берилет. Жоюлган соттордун судьяларынын штаттык бирдиктери башка сотторго берилет, ал эми судьялар аларга ротациялоо тартибинде которулат.
3. Жергиликтүү соттордун судьяларынын санын өзгөртүүгө Судьялар кеңешинин сунушу боюнча гана жол берилет.

33-берене. Жергиликтүү соттордун судьяларын дайындоо тартиби

1. Курагы 30 жашка толгон жана 65 жаштан жогору эмес, юридикалык жогорку билими жана юридикалык кесиби боюнча 5 жылдан кем эмес иш стажысы бар Кыргыз Республикасынын жараны жергиликтүү соттун судьясы боло алат.
2. Жергиликтүү соттордун судьялары Сот адилеттигинин иштери боюнча кеңештин сунушу менен Президент тарабынан биринчи ирет 5 жылдык мөөнөткө, андан кийин курагынын чегине жеткенге чейин дайындалат. Жергиликтүү соттордун судьяларын сунуштоонун жана дайындоонун тартиби конституциялык мыйзам менен аныкталат.
3. Жергиликтүү соттордун судьяларынын ичинен Жогорку соттун төрагасы жергиликтүү соттордун төрагаларын жана алардын орун басарларын 5 жылдык мөөнөткө дайындайт.

1-глава

Биринчи инстанциядагы соттор

34-берене. Биринчи инстанциядагы соттун курамы

Биринчи инстанциядагы соттор соттун төрагасынан жана судьялардан (судьядан) турат.

35-берене. Биринчи инстанциядагы соттун компетенциясы

1. Биринчи инстанциядагы сот:
 - 1) жарандык, жазык, экономикалык, администрациялык, ошондой эле башка иштерди жана материалдарды карайт;

2) аталган сот тарабынан кабыл алынган мыйзамдуу күчүнө кирген сот актыларын жаңы же жаңыдан ачылган жагдайлар боюнча кайра карайт (карайт);

3) мыйзамдуу күчүнө кирген сот актыларын аткартат;

4) иш кагаздарын жана сот статистикасын жүргүзөт, соттук тажрыйбаны иликтейт жана жалпылайт, иштердин жүрүшүнүн жана аларды сотто кароо мөөнөттөрүнүн эсебин жүргүзөт, соттук иштердин жана материалдардын сакталышын камсыз кылат;

5) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

3. Биринчи инстанциядагы соттордун судьялары иштерди жеке өздөрү карайт, ал эми Кыргыз Республикасынын мыйзамында каралган учурларда жана тартипте сот адилеттигин жүргүзүүгө Кыргыз Республикасынын жарандары катышууга укуктуу.

36-берене. Биринчи инстанциядагы соттун төрагасы

1. Биринчи инстанциядагы соттун төрагасы судья болуп саналат жана судьянын милдеттерин аткаруу менен катар:

1) соттук иштерди карайт;

2) судьялардын ортосунда иштерди жана соттук материалдарды бөлүштүрүү боюнча автоматташтырылган системанын иштешин камсыз кылат, ал эми автоматташтырылган система техникалык жактан оң эмес болгон учурда, иштерди жана соттук материалдарды өз алдынча бөлүштүрөт;

3) жарандарды кабыл алуу жана сот өндүрүшүндө турган иштер жана материалдар боюнча арыздарды жана даттанууларды кошпогондо, алардын сунуштарын, арыздарын жана даттанууларын кароо боюнча соттун ишин уюштурат;

4) судьялардын жана соттун аппаратынын кызматкерлеринин квалификациясын жогорулатуу боюнча ишти уюштурат;

5) судьялардын кызмат ордуна талапкерлердин стажировкадан өтүүсүн уюштурат;

6) судьялардын аракеттерине (аракетсиздигине) карата сунуштама менен Судьялар кеңешине кайрылат;

7) соттун аппаратынын ишине жалпы жетекчиликти жүзөгө ашырат, Сот департаментинин директоруна төмөнкү сунуштарды киргизет:

– соттун аппаратынын мамлекеттик кызматчыларын дайындоо жана бошотуу жөнүндө;

– соттун аппаратынын мамлекеттик кызматчыларына класстык чендерди ыйгаруу жөнүндө;

– соттун аппаратынын мамлекеттик кызматчыларына карата сыйлоо жана тартиптик жаза чараларын колдонуу жөнүндө;

8) сот статистиканы жүргүзүүнү жетектейт, сот тажрыйбасын иликтөө жана жалпылоо боюнча ишти уюштурат;

9) жарандарды кабыл алат жана сот өндүрүшүндө турган иштер жана материалдар боюнча арыздарды жана даттанууларды кошпогондо, алардын сунуштарын, арыздарын жана даттанууларын карайт;

10) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

2. Соттун төрагасы жок болсо төраганын милдеттерин аткаруу анын тапшыруусу боюнча ошол эле соттун судьяларынын бирине жүктөлөт.

3. Эки судьядан турган биринчи инстанциядагы сотто төраганын милдеттерин аткаруу ал жок болгон бардык учурларда башка судьяга жүктөлөт.

4. Судья жок болгон учурда же жергиликтүү сотто судьялык кызмат орду бош болгон учурда аталган сотто судьянын милдеттерин аткаруу 6 айдан ашпаган мөөнөткө Жогорку соттун төрагасы тарабынан башка соттун судьясына жүктөлүшү мүмкүн.

37-берене. Биринчи инстанциядагы соттун судьясы

1. Биринчи инстанциядагы соттун судьясы:

1) сот иштерин жана материалдарын карайт;

2) соттун төрагасынын тапшырмасы боюнча, ошондой эле ушул конституциялык Мыйзамда каралган учурларда төраганын милдеттерин аткарат;

3) сот тажрыйбасын иликтейт жана жалпылайт, сот статистиканы талдайт;

4) сот өндүрүшүндө турган иштер жана материалдар боюнча арыздар жана даттануулардан тышкары, жарандардын сунуштарын, арыздарын жана даттанууларын карайт;

5) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

2 глава

Экинчи инстанциядагы соттор

38-берене. Экинчи инстанциядагы соттун түзүмү жана курамы

1. Экинчи инстанциядагы сот төрагадан, төраганын орун басарларынан жана судьялардан турат.

2. Экинчи инстанциядагы сотто төмөнкүдөй түзүмдөр иштейт:

– жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегия;

– жарандык жана экономикалык иштер боюнча соттук коллегия;

– администрациялык иштер боюнча соттук коллегия.

39-берене. Экинчи инстанциядагы соттун компетенциясы

Экинчи инстанциядагы сот:

- 1) апелляциялык тартипте биринчи инстанциядагы соттордун мыйзамдуу күчүнө кире элек сот актыларын кайра кароону жүзөгө ашырат;
- 2) процесстик мыйзамдарда каралган учурларда өзү кабыл алган соттук актыларын жаңы же жаңыдан ачылган жагдайлар боюнча кайра карайт;
- 3) иш кагаздарын жүргүзөт, сот тажрыйбасын иликтейт жана жалпылайт, иштердин жүрүшүнүн жана алардын сотто каралышынын мөөнөттөрүнүн эсебин жүргүзөт, соттук материалдардын сакталышын камсыз кылат, сот статистикасын жүргүзөт;
- 4) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык дагы башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

40-берене. Экинчи инстанциядагы соттун соттук коллегиялары

1. Жарандык, жазык, экономикалык, администрациялык жана башка иштерди кароо үчүн экинчи инстанциядагы сотто тиешелүү соттук коллегиялар түзүлөт.

2. Соттук коллегиялардын жеке курамы экинчи инстанциядагы соттун төрагасынын сунушу боюнча Жогорку соттун Пленуму тарабынан бекитилет.

3. Экинчи инстанциядагы соттун төрагасы зарыл болгон учурларда бир соттук коллегиянын судьяларын башка соттук коллегияда карала турган иштерге тартууга укуктуу;

4. Экинчи инстанциядагы соттордун төрагаларынын орун басарлары кызмат орду боюнча соттук коллегияларынын төрагалары болуп саналат.

5. Экинчи инстанциядагы соттун соттук коллегияларындагы иштерди процесстик мыйзамдарга ылайык жана тартипте үч судьядан турган соттук курам карайт.

6. Соттук коллегия төмөнкүлөрдү жүзөгө ашырат:

1) апелляциялык инстанция катары биринчи инстанциядагы соттордун мыйзамдуу күчүнө кире элек сот актыларын кайра кароону;

2) сот тажрыйбасын иликтөөнү жана жалпылоону, сот статистиканы талдоону;

3) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

41-берене. Экинчи инстанциядагы соттун төрагасы

Экинчи инстанциядагы соттун төрагасы судья болуп саналат жана судьянын милдеттерин аткаруу менен катар:

1) төраганын орун басарларынын ортосундагы милдеттерди бөлүштүрөт;

2) зарыл болсо соттук коллегиялардын соттук жыйналыштарына төрагалык кылат;

3) соттук курамдарды түзүү жана судьялардын ортосунда иштерди жана соттук материалдарды бөлүштүрүү боюнча автоматташтырылган

системанын иштешин камсыз кылат, ал эми автоматташтырылган система техникалык жактан оң эмес болгон учурда, өз алдынча соттук курамдарды түзөт жана иштерди жана соттук материалдарды бөлүштүрөт;

4) экинчи жана биринчи инстанциялардагы соттордун судьяларынын аракеттерине (аракетсиздигине) карата сунуштама менен Судьялар кеңешине кайрылат;

5) соттун аппаратынын ишине жалпы жетекчиликти жүзөгө ашырат, Сот департаментинин директоруна төмөнкү сунуштарды берет:

– соттун аппаратынын мамлекеттик кызматчыларын дайындоо жана бошотуу жөнүндө;

– соттун аппаратынын мамлекеттик кызматчыларына карата класстык чендерди ыйгаруу жөнүндө;

– соттун аппаратынын мамлекеттик кызматчыларына карата сыйлоо жана тартиптик жаза чараларын колдонуу жөнүндө;

6) судьялардын жана соттун аппаратынын кызматкерлеринин квалификациясын жогорулатуу боюнча ишти уюштурат;

7) сот тажрыйбасын иликтөө жана жалпылоо боюнча ишти уюштурат;

8) жарандарды кабыл алуу жана сот өндүрүшүндө турган иштер жана материалдар боюнча арыздарды жана даттанууларды кошпогондо, алардын сунуштарын, арыздарын жана даттанууларын кароо боюнча соттун ишин уюштурат;

9) мамлекеттик жана башка органдар жана уюмдар менен мамилелерде соттун өкүлү болот;

10) ишти биринчи инстанциядагы сотто кароо мүмкүн болбогон учурда, ишти ошол эле деңгээлдеги башка сотко берет;

11) ушул конституциялык Мыйзамга жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

42-берене. Экинчи инстанциядагы соттун төрагасынын орун басары – соттук коллегиянын төрагасы

1. Экинчи инстанциядагы соттун төрагасынын орун басары – соттук коллегиянын төрагасы судья болуп саналат жана судьянын милдеттерин аткаруу менен катар:

1) соттук коллегиялардын соттук жыйналыштарына төрагалык кылат;

2) милдеттердин бөлүштүрүлүшүнө ылайык соттук коллегиянын жана соттун аппаратынын ишине жетекчилик кылат;

3) соттук курамдарды түзүү жана судьялардын ортосунда иштерди жана соттук материалдарды бөлүштүрүү боюнча автоматташтырылган системанын иштешин камсыз кылат, ал эми автоматташтырылган система техникалык жактан оң эмес болгон учурда, соттун төрагасынын тапшырмасы боюнча соттук курамдарды түзөт жана иштерди жана соттук материалдарды бөлүштүрөт;

4) жарандарды кабыл алат жана сот өндүрүшүндө турган иштер жана материалдар боюнча арыздарды жана даттанууларды кошпогондо, алардын сунуштарын, арыздарын жана даттанууларын карайт;

5) соттук коллегиянын иши жөнүндө маалымат берет;

6) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

2. Соттун төрагасы жок болгон учурда соттун төрагасынын ыйгарым укуктарын анын тапшырмасы боюнча төраганын орун басарларынын бири жүзөгө ашырат.

43-берене. Экинчи инстанциядагы соттун судьясы

Экинчи инстанциядагы соттун судьясы:

1) соттук коллегиялардын соттук курамдарынын соттук жыйналыштарына катышат;

2) автоматташтырылган бөлүштүрүү жолу менен келип түшкөн соттук иштерди жана материалдарды баяндайт, аларды кароонун натыйжалары боюнча алар боюнча сот актыларынын долбоорлорун даярдайт;

3) автоматташтырылган система бузук болгон учурда төраганын же анын орун басарларынын тапшырмасы боюнча ага берилген сот иштерин жана материалдарды баяндайт, аларды кароонун натыйжалары боюнча алар боюнча сот актыларын долбоорлорун даярдайт;

4) соттук иш тажрыйбаны изилдейт жана жалпылайт, сот статистикасын талдайт;

5) соттун төрагасынын же анын орун басарынын тапшырмасы боюнча соттук жыйналыштарда төрагалык кылат;

6) сот өндүрүшүндө турган иштерге жана материалдарга карата арыздарды жана даттанууларды кошпогондо, жарандардын сунуштарын, арыздарын жана даттанууларын карайт;

7) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

IV БӨЛҮМ

ЖОГОРКУ СОТТУН ЖАНА ЖЕРГИЛИКТҮҮ СОТТОРДУН ИШИН КАМСЫЗ КЫЛУУ

44-берене. Жогорку соттун жана жергиликтүү соттордун ишин каржылык жактан камсыз кылуу

1. Мамлекет Жогорку соттун жана жергиликтүү соттордун иштеши үчүн каржылоону жана тиешелүү шарттарды камсыз кылат.

2. Жогорку сот кезектеги финансылык жылга Жогорку сотту каржылоого тиешелүү бөлүгүндө бюджеттин долбоорун иштеп чыгат.

3. Сот департаменти кезектеги финансылык жылга жергиликтүү соттордун ар биринин табыштамалары боюнча жергиликтүү сотторду каржылоого тиешелүү бөлүгүндө бюджеттин долбоорун иштеп чыгат.

4. Жогорку соттун жана жергиликтүү соттордун бюджеттеринин долбоорлору Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинде белгиленген тартипте жана мөөнөттөрдө Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети (мындан ары – Министрлер Кабинети) менен макулдашуу үчүн Судьялар кеңешине жөнөтүлөт.

5. Министрлер Кабинети Судьялар кеңешинин сунушуна өзгөртүү киргизбестен республикалык бюджеттин долбооруна кошот жана пикир келишпестиктер келип чыккан учурда өзүнүн корутундусун тиркейт.

6. Жогорку сотту жана жергиликтүү сотторду каржылоого мыйзамда каралган бюджеттик каражаттарынын өлчөмүн кезектеги финансылык жылы азайтылышы Судьялар кеңешинин макулдугу менен гана жүргүзүлөт.

7. Судьялар кеңешинин төрагасы Жогорку Кеңеште республикалык бюджеттин долбоорун талкуулоого түздөн-түз катышат.

8. Кыргыз Республикасынын соттору республикалык бюджетте каралган акча каражаттарын өз алдынча тескейт.

45-берене. Жогорку соттун ишин уюштуруу, материалдык-техникалык жана башка жагынан камсыз кылуу

1. Жогорку соттун жергиликтүү соттордун сот актыларын кайра кароо, ошондой эле мыйзам менен Жогорку соттун карамагына таандык кылынган башка маселелер боюнча ишин Жогорку соттун аппараты камсыз кылат.

2. Жогорку соттун аппараты:

1) Жогорку соттун ишин уюштуруу, материалдык-техникалык жана башка жагынан камсыз кылат;

2) сот тажрыйбасын иликтейт жана жалпылайт, Жогорку соттун иш чөйрөсүндө статистикалык эсепти жүргүзөт;

3) даттанууларды жана арыздарды кабыл алат, жарандарды кабыл алат, процесстик жана башка документтерди таратууну жана тапшырууну жүргүзөт, документтердин көчүрмөлөрүн күбөлөндүрөт, мыйзам менен белгиленген тартипте мамлекеттик алымдын, соттук чыгымдардын, соттук айып пулдардын төлөнүшүн текшерет;

4) Жогорку соттун соттук коллегияларында карала турган иштерди алдын-ала даярдоону жүргүзөт;

5) иштердин кыймылын жана соттордо иштерди кароо мөөнөттөрүнүн эсебин жүргүзөт, соттук иштердин жана документтердин сакталышын камсыз кылат;

6) кодификациялоо, маалыматтык-тактама иштерин жүргүзөт, соттордун ишин уюштуруу жана тартибин жөнгө салган колдонуудагы мыйзамдарды өркүндөтүү боюнча сунуштарды даярдайт;

7) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка функцияларды жүзөгө ашырат.

3. Жогорку соттун аппаратына Жогорку соттун төрагасы тарабынан кызматка дайындала турган жана бошотула турган аппараттын жетекчиси башчылык кылат.

4. Жогорку соттун аппаратынын жетекчиси түздөн-түз Жогорку соттун төрагасынын жетекчилиги астында иштейт жана аппараттын ишинде көзөмөлдөөчү жана тескөөчү функцияларды жүзөгө ашырат, Жогорку соттун төрагасынын макулдугу менен соттун аппаратынын кызматкерлерин кызмат орундарына дайындайт жана мамлекеттик жарандык кызмат жөнүндө мыйзамда каралган негиздер боюнча аларды кызмат орундарынан бошотот, ошондой эле Жогорку соттун регламентинин сакталышы үчүн көзөмөлдү жүзөгө ашырат.

Мамлекеттик жарандык кызматка кирген сот аппараттынын кызматкерлеринин айрым категориялары (соттун аппаратынын жетекчисинин орун басары, Жогорку соттун түзүмдүк бөлүмдөрүнүн жетекчилери жана орун басарлары, Жогорку соттун төрагасынын кеңешчилери жана жардамчылары) үчүн аларды кызматка дайындоонун өзгөчө (конкурстан тышкары) тартиби колдонулат.

5. Тейлөөчү персоналды кошпогондо Жогорку соттун аппаратынын кызматкерлери мамлекеттик жарандык кызматта болушат.

Жогорку соттун аппаратынын тейлөөчү персоналынын ишин уюштуруу, анын ичинде ишке кабыл алуу жана иштен бошотуу маселелери Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен аныкталат.

6. Жогорку соттун аппаратынын түзүмү жана штаттык саны Жогорку соттун төрагасынын сунушу боюнча Судьялар кеңеши тарабынан чыгымдар сметасынын чектеринде белгиленет.

7. Жогорку соттун аппаратынын иши Жогорку соттун төрагасынын сунушу боюнча Жогорку соттун Пленуму тарабынан бекитилген Жогорку соттун аппараты жөнүндө жобо менен жөнгө салынат.

46-берене. Жергиликтүү соттордун ишин уюштуруу, материалдык-техникалык жана башка жагынан камсыз кылуу

1. Жергиликтүү соттордун жана соттордун өз алдынча башкаруу органдарынын ишин уюштурууну, материалдык-техникалык жана башка жагынан камсыз кылууну, мыйзамдуу күчүнө кирген соттук жана башка актыларды, ошондой эле аткаруу документтердин аткарылышын камсыз кылууну Сот департаменти жүзөгө ашырат.

2. Сот департаменти юридикалык жак болуп саналат.

Сот департаментин уюштуруу жана анын иши Судьялар кеңешинин чечиминин негизинде Жогорку соттун төрагасы тарабынан бекитилүүчү жобо менен жөнгө салынат.

3. Сот департаментинин директору Судьялар кеңешинин макулдугу менен Жогорку соттун төрагасы тарабынан дайындалат.

Сот департаментинин директорунун орун басары Сот департаментинин директорунун сунушу боюнча Жогорку соттун төрагасы тарабынан дайындалат.

4. Жергиликтүү соттордун сот адилеттигин жүзөгө ашыруу, сот тажрыйбасын жалпылоо, сот статистикасын жана башка иштерди жүргүзүү боюнча ишин камсыз кылуу максатында жергиликтүү соттордо сот аппараттары иштейт. Тейлөөчү персоналды кошпогондо, жергиликтүү соттордун аппараттарынын кызматкерлери мамлекеттик кызматта болушат.

5. Кыргыз Республикасынын жергиликтүү сотторунун аппараттарынын мамлекеттик кызматчылары тийиштүү жергиликтүү соттун төрагасынын сунушу боюнча Сот департаментинин директору тарабынан кызматка дайындалат жана кызматтан бошотулат.

6. Жергиликтүү соттордун аппараттарынын тейлөөчү персоналдынын ишин уюштуруу, анын ичинде жумушка кабыл алуу жана жумуштан бошотуу маселелери Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен аныкталат.

7. Жергиликтүү соттордун аппараттарынын кызматкерлеринин чектелген саны, алардын түзүмү жана штаттык саны жергиликтүү соттордун төрагалары менен макулдашылган Сот департаментинин директорунун сунушу боюнча чыгымдар сметасынын чектеринде Судьялар кеңеши тарабынан белгиленет.

8. Жергиликтүү соттордун аппараттарынын ишмердүүлүгү Сот департаментинин директорунун сунушу боюнча Жогорку соттун Пленуму тарабынан бекитилген жергиликтүү соттордун аппараттары жөнүндө бирдиктүү жобо менен жөнгө салынат.

47-берене. Сот адилеттигинин жогорку мектеби

1. Жогорку соттун алдында Сот адилеттигинин жогорку мектеби иштейт, ал судьялык кызмат ордуна талапкерлерди даярдайт, судьяларды, соттордун, Сот департаментинин аппараттарынын кызматкерлерин кесиптик даярдоодон өткөрүүнү жана квалификациясын жогорулатууну жүзөгө ашырат.

Сот адилеттигинин жогорку мектебинин ишине кесиптик билим берүү жөнүндө мыйзамдар жайылтылбайт.

2. Сот адилеттигинин жогорку мектебин уюштуруу жана анын иши Жогорку соттун төрагасынын сунушу боюнча Судьялар кеңеши бекитүүчү жобо менен жөнгө салынат.

3. Сот адилеттигинин жогорку мектебинин директору Судьялар кеңешинин макулдугу менен Жогорку соттун төрагасы тарабынан дайындалат.

Сот адилеттигинин жогорку мектебинин директорунун орун басары Сот адилеттигинин жогорку мектебинин директорунун сунушу боюнча Жогорку соттун төрагасы тарабынан дайындалат.

48-берене. Жогорку соттун алдындагы Илимий-консультативдик кеңеш

1. Сот практикасынын принципиалдуу маселелери боюнча илимий негизделген сунуштарды даярдоо үчүн Жогорку соттун алдында Илимий-консультативдик кеңеш түзүлүп, анын курамы Жогорку соттун төрагасынын сунушу боюнча Жогорку соттун Пленуму тарабынан бекитилет.

2. Илимий-консультативдик кеңешти уюштуруу жана анын иши Жогорку соттун төрагасынын сунушу боюнча Жогорку соттун Пленуму тарабынан бекитилген жобо менен жөнгө салынат.

V БӨЛҮМ КОРУТУНДУ ЖОБОЛОР

49-берене. Ушул конституциялык мыйзамдын күчүнө кириши

1. Бул конституциялык Мыйзам расмий жарыяланган күндөн баштап күчүнө кирет.

2. Ушул конституциялык Мыйзам күчүнө кирген күндөн баштап төмөндөгүлөр күчүн жоготту деп табылсын:

– “Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2003 ж., № 10, 463-б.);

– “Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын 2004-жылдын 10-июлундагы № 85 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2004 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын жергиликтүү сотторунун судьяларын аттестациялоонун тартиби жөнүндө” жана “Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын 2006-жылдын 7-майындагы № 105 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2006 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөр жана толуктоо киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын 2007-жылдын 7-майындагы № 69 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2007 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексине, Кыргыз Республикасындагы Шайлоо жөнүндө кодекске жана “Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамына толуктоолор жана өзгөртүү киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын 2007-жылдын 1-июнундагы № 76

Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2007 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексине, Кыргыз Республикасынын Жазык-процесстик кодексине, Кыргыз Республикасынын администрациялык жоопкерчилик жөнүндө Кодексине, Кыргыз Республикасынын Жазык-аткаруу кодексине, “Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө”, “Кылмыштарды жасоо жагынан шек туудурган жана айыпталып кармалган адамдарды камакта кармоонун тартиби жана шарттары жөнүндө”, “Мунапыс берүүнүн жана ырайым кылуунун жалпы принциптери жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын Жазык-аткаруу кодексин колдонууга киргизүү жөнүндө” жана “Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексин колдонууга киргизүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарына өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын 2007-жылдын 25-июнундагы № 91 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2007 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2008-жылдын 23-июнундагы № 134 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2008 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2011-жылдын 13-июнундагы № 39 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2011 ж., № , б.);

– “Маалыматка жетүү чөйрөсүндөгү айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 27-июлундагы № 151 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2016 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 30-июлундагы № 154 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2016 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына (“Кыргыз Республикасынын Жогорку Соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө”, “Соттук өзалдынча башкаруу органдары жөнүндө” мыйзамдарына) өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 5-августундагы № 165 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2016 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 23-декабрындагы № 217 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2016 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын Судьялар кеңешине караштуу Тартип комиссиясы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын кабыл

алынгандыгына байланыштуу Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын 2017-жылдын 28-июлундагы № 149 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2017 ж., № , б.);

– “Бюджеттик мыйзамдар чөйрөсүндөгү айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 17-майындагы № 64 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2019 ж., № , б.);

– “Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына (Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексине, Салыктык эмес кирешелер жөнүндө Кыргыз Республикасынын кодексине, Кыргыз Республикасынын Административдик-процесстик кодексине, “Кыргыз Республикасынын Жогорку Соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын жергиликтүү сотторунун түзүмүн жана жергиликтүү соттордун судьяларынын штаттык санын бекитүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына) өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын 2020-жылдын 11-апрелиндеги № 39 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ведомосттору, 2020 ж., № , б.);

**Кыргыз Республикасынын
Президенти**

С.Н. Жапаров